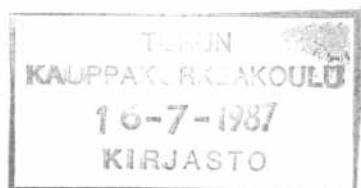

Joukkoviestintä ja politiikka

Suomalaistakin politiikkaa näyttää kaikesta huolimatta leimaavan liikkuvuuden lisääntyminen. Parlamentaarisen politiikan perinteisiä perusteita järkyttävät rakennemuutokset aikaansaavat väistämättä muutoksia myös politiikan tekemisen tavassa. Liikkuvuuden yleistyminen on otettava uudella tavalla huomioon ja yhä keskeisemmäksi ongelmaksi on esimerkiksi puolueiden ja poliittisten johtajien toimintastrategiassa muodostumassa se, miten 'sitoa' kansalaisia oman liikkeen kannattajiksi tässä uudessa tilanteessa. Joukkotiedotusvälineiden — erityisesti television — merkitys on korostunut voimakkaasti tällaisina 'uuden sitomisen' kanavina. Oikeastaan asian voisi ilmaista vielä voimakkaammin: joukkotiedotusvälineistä näyttää syntyneen foorumi, jota ilman parlamentaarisen politiikan tekeminen tuntuu tänä päivänä mahdottomalta. Toisaalta Marshall MacLuhanin teesin »media is the message» vieminen riittävän pitkälle mahdollistaa väitteen tiedotusvälineistä foorumina, jossa politiikka voi myös syntyä.

Oleellinen osa tapahtuvaa poliittista murrosta on se, että joukkotiedotusvälineet ovat yhä selvemmin poliittisen informaation, sen mitä politiikassa tapahtuu, pääasiallisia lähteitä. Tätä kautta tiedotusvälineet, ja erityisesti tietysti ne yhteiskunnalliset ja poliittiset voimat jotka puhuvat tiedotusvälineissä, vaikuttavat siihen, mitä ihmiset oppivat, tietävät ja arvottavat politiikassa. Tosin vaikuttamisessa voi vain hyvin harvoin olla kyse nopeista mielipiteen muutoksista. Useimmiten vaikutukset ovat pitkän ajan vaikutusta 'puolesta — vastaan' tyyppisiin asenteisiin. Tällöin tiedotusvälineiden poliittisen viestin erityinen merkitys ja rooli on pyrkimyksissä määritellä sitä mistä puhutaan, mitä asioita ajatellaan — eikä ehkä niinkään mitä jostakin asiasta nimenomaan pitäisi ajatella. Toisaalta on selvää, että erityyppiset asiat hyödyttävät poliittisesti eri tavalla eri intressipiirejä. Joukkoviestintävälineiden kasvava poliittinen merkitys on siis tavallaan siinä, että yhä voimakkaammin ja 'yksinomaisemmin' poliittinen todellisuus tulee määriteltyä niiden kautta.

Tiedotusvälineiden itsenäinen vaikutus on paljolti siinä, että ne määrittelevät julkisen keskustelun päiväjärjestystä. Mitä vähemmän puolueilla ja poliitikoilla on mahdollisuutta määritellä julkisuuden keskustelunaiheita, sitä enemmän hekin joutuvat 'vastaajan asemaan' suhteessa julkisuuteen. Suuntana näyttää olleen se, että yhä vähemmän puolueilla ja poliittisilla johtajilla on ollut omia mahdollisuuksia nostaa esiin kysymyksiä, joista sitten keskusteltaisiin ja jotka tavallaan voisivat luoda 'päiväjärjestystä'. Tämä taas nostaa esiin kysymyksen politiikan taidosta. Poliitiikan taito tiedotusvälineissä tehtävässä politiikassa on taitoa määritellä 'etukäteen' mitkä kiistakysymykset tulevat kiinnostamaan yleisöä.

Analysoidessaan modernin politiikan erityispiirteitä Fredric Jameson puhuu uudesta politiikasta jonka tavoitteena on »tilanteen sähköistäminen». Ajan jatkuvuu-

della on taipumus joukkoviestinnässä katketa tai pirstoutua; nykyhetken ja tilanteiden vaihdellessa jäljelle jää vain aina uusien, uusiutuvien ja erilaisten tilanteiden sähköistäminen. Näin politiikkaakin on kohdannut ajallisen epäjatkuvuuden kokemus; politiikan pinnalla on vain tilanteita ja 'tilanteiden politiikkaa'. Modernin parlamentaarisen politiikankin on elettävä jatkuvassa nykyhetkessä ja jatkuvassa muutoksessa.

»Sähköistäminen» vaatii tässä ja nyt kommentointia — ja se on joukkoviestinnän julkisuudessa poliittisten johtajien tehtävä.

»Sähköistäminen» taas vaatii onnistuakseen dramaattisuutta: sähköistämistä edesauttava dramaattisuus edellyttää puolestaan periaatteessa persoonallisuutta, karismaattisuutta.

Mitä vähemmän perinne ja traditio sitovat etukäteen poliittista samaistumista, todellisuuden tulkintaa ja määrittelevät yhteisymmärrystä, sitä suuremmat haasteet asettuvat joukkoviestimien kautta toteutuvalle 'sitomiselle'- Modernia yhteiskuntaa ja politiikkaa luonnehtii paljolti myös se, että 'sitova' koordinoiva toiminta on siirtynyt kiireisessä elämänrytmissä ja viestien paljoudessa kielestä ei-kielellisille viestintä- ja ohjausjärjestelmille. Esimerkiksi juuri kuvan merkitys tällaisena ei-kielellisenä viestintänä ja koordinoituvälineenä on voimakkaasti korostunut myös viime aikoina politiikassa.

KYÖSTI PEKONEN